

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
(Майя НІКОЛАЄВА)

«05» Сересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи землеустрою

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 106 Географія

Освітньо-професійна програма: «Землекористування і оцінка земель»

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Основи землеустрою». Одеса: ОНУ, 2023. 16 с.

Розробники:

Буяновський Андрій Олександрович – кандидат географічних наук, доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру;

Алксєєнко Анастасія Петрівна – аспірантка 1- року навчання очної форми геолого-географічного факультету, інженер-землевпорядник ТОВ "АГРОМАРКЕТ-ЕКСПО"

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Протокол № 01 від "30" 08 2023р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) АБ (Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)

Погоджено із гарантом ОПП «Землекористування і оцінка земель»

_____ (підпис) АБ (Андрій БУЯНОВСЬКИЙ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Голова НМК _____ (підпис) В.С. (Віталій СИЧ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) _____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 4,0 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>106 Географія</u> (код і назва) Спеціалізації: _____ (назва) Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	
		<i>Семестр</i>	
		5-й	
		<i>Лекції</i>	
		40 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	
Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів системи теоретичних знань та набуття практичних навичок з основ землеустрою, ролі, значення та місця землеустрою; з основ земельного права та технічної сторони планування використання та охорони земель, розроблення землевпорядної документації і проектів землеустрою.

Завдання:

– ознайомлення з методологією ефективного і раціонального використання та охорони земель різних категорій, видами і типами землекористування, адміністративно-територіальними утвореннями регіонів і країни загалом, закономірностями та методичними рекомендаціями з розробки і обґрунтування проектних рішень щодо створення та вдосконалення організації території адміністративно-територіальних утворень, землеволодінь і землекористувань, територіальної організації сільськогосподарського та інших виробництв;

- вивчення закономірностей організації використання землі як територіального базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва;

- ознайомлення з видами землевпорядних робіт і вивчення їх структури і змісту: землевпорядних робіт розмежування земель державної та комунальної форми власності, формування меж земельних ділянок, землеволодінь та землекористувань, інвентаризації земель та інших вишукувань, виготовлення правовстановлюючих документів на землю, формування режиму використання (обмежень та обтяжень) землекористувань, вилученню та консервації деградованих та трансформації малопродуктивних земель, оцінці ефективності землевпорядних заходів;

- вивчення теорії і набуття практичних навичок організації угідь, в т.ч. і сівозмін, на території сільськогосподарських підприємств і господарств, проведення екологічної та економічної оцінки запроєктованим заходам.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальних (ЗК): ЗК 1 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК2 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК5 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК 7 - здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; ЗК 11 - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

б) фахових (ФК): ФК1 - здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів; ФК 7 - знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації; ФК 9 - здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності; ФК 11 - здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах; ФК12 - здатність проводити польові та камеральні роботи ґрунтознавчо-географічного спрямування, надавати правову оцінку природокористування та використання ґрунтово-земельних ресурсів, оцінку сучасного стану землекористування, виділяти головні проблемні питання та надавати шляхи їх вирішення з метою оптимізації ґрунто- і землекористування; ФК13 - здатність застосовувати відповідні методи ґрунтознавчих, топографо-геодезичних та землевпорядних робіт і досліджень, оцінювання ґрунтів і земель в практичній діяльності, аналізувати та встановлювати вплив природних та антропогенних факторів на об'єктивну вартість (цінність) ґрунтів і земель в сучасних умовах кліматичних трансформацій, земельної та адміністративно-територіальної реформи, різної ефективності господарювання.

Програмні результати навчання (ПРН): P01. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук; P03. Пояснювати особливості організації географічного простору; P05. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук; P06. Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук; P09. Аналізувати склад і

будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах; P12. Знати і вміти використовувати методи ґрунтознавства і географії ґрунтів, проводити оцінку існуючого землекористування, природокористування, його правочинність; P13. Вміти застосовувати географічні, ґрунтознавчі, топографо-геодезичні та землевпорядні методи в практичній діяльності, аналізувати результати оцінки стану природо-, ґрунто- і землекористування, проводити оцінювання ґрунтів і земель та надавати рекомендації щодо підвищення еколого-економічної ефективності використання земель.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: об'єкт і предмет землеустрою, мету і завдання землеустрою, поняття землеустрою і його зміст, історію і тенденції розвитку землевпорядних робіт, організацію та порядок здійснення землеустрою, види документації із землеустрою, класифікацію земельного фонду України, структуру органів управління земельними ресурсами України;

вміти: визначати категорії земель, порядок їх використання, їхній правовий режим, розуміти способи організації території та формування правового режиму землекористування; проводити екологічну та економічну оцінку запроєктованим заходам з організації території с/г-підприємств.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи землекористування в Україні

Тема 1. Методологічні основи землеустрою

Поняття про землевпорядкування (предмет, об'єкт, основні задачі). Методи та принципи землеустрою. Історія розвитку землеустрою. Розвиток землеустрою в Україні.

Тема 2. Землевпорядкування як метод управління земельними ресурсами

Принципи державного регулювання земельних відносин. Організаційна структура управління земельними ресурсами України.

Тема 3. Види робіт із землеустрою

Види, призначення та зміст робіт із землеустрою. Види землевпорядних розробок (схеми, проекти, робочі проекти). Види документації із землеустрою. Стадії землевпорядного процесу. Територіальний, внутрігосподарський та зокреплений землеустрій.

Тема 4. Земельний фонд України

Особливості земельних ресурсів у порівнянні з іншими засобами виробництва. Структура земельного фонду України. Категорії земель. Цільове призначення (функціональне використання) земель. Класифікація угідь. Земельний фонд України у складі світових земельних ресурсів та сучасний стан його використання.

Тема 5. Система землекористування і землевпорядкування

Поняття про землекористування. Трансформація земельних відносин і удосконалення системи землекористування. Взаємозалежність ефективної системи землекористування від розвитку землевпорядкування. Стале і еколого-безпечне землекористування.

Тема 6. Права на землю

Право власності. Формування земельної ділянки як об'єкта прав. Суб'єкти права власності на землю. Право користування землею. Права та обов'язки власників та землекористувачів. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.

Тема 7. Властивості земель, які враховують при землеустрої

Властивості землі, які враховують при землеустрої. Просторові і рельєфні умови землі. Ґрунтовий і природний рослинний покрив. Кліматичні, гідрогеологічні та гідрографічні умови.

Тема 8. Планування і організація раціонального використання земель у системі землеустрою. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою

Загальнодержавні та регіональні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське, еколого-економічне і ерозійне районування земель. Зонування територій. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою.

Змістовий модуль 2. Землеустрій і землевпорядне проектування

Тема 9. Правові основи землеустрою і землевпорядного проектування

Правові основи землеустрою. Правові аспекти землевпорядного проектування.

Тема 10. Складання схем землеустрою та розроблення техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень

Вивчення стану земель. Складання схем землеустрою району. Техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель.

Тема 11. Теоретичні основи впорядкування сільськогосподарської території

Поняття про організацію та впорядкування території. Центри – елементи впорядкування с/г території. Лінійні елементи впорядкування с/г території. Площинні елементи впорядкування с/г території.

Тема 12. Організація угідь і система їх використання

Завдання і зміст організації угідь. Проектування заходів поліпшення земель. Проектування складу і співвідношення угідь. Обґрунтування системи використання угідь.

Тема 13. Задачі, зміст і методичні питання проектування системи сівозмін

Задачі, зміст проектування системи сівозмін. Методичні питання проектування системи сівозмін. Задачі і зміст впорядкування території сівозмін. Розміщення полів сівозмін і робочих ділянок. Загальні вимоги до проектування полів сівозмін.

Тема 14. Заходи щодо відтворення родючості ґрунтів та охорони земель.

Протиерозійні заходи. Землювання малопродуктивних земель. Рекультивация порушених земель. Консервація земель.

Тема 15. Економічна і екологічна ефективність проектів внутрігосподарського землевпорядкування

Показники ефективності проектних рішень. Суть і принципи оцінки економічної ефективності. Розрахунок показників економічної ефективності проектів (вартість валової продукції, витрати, доходи). Суть і принципи оцінки екологічної ефективності. Розрахунок показників екологічної ефективності проектів (коефіцієнт ефективності проектів внутрігосподарського землеустрою екологічної стабільності, коефіцієнт антропогенного навантаження).

Тема 16. Поняття, задачі і зміст міжгосподарського землевпорядкування

Суть міжгосподарського землевпорядкування. Задачі і зміст міжгосподарського землевпорядкування. Принципи формування землеволодінь (землекористувань). Особливості та порядок формування землеволодінь (землекористувань). Впорядкування існуючих землеволодінь (землекористувань).

Тема 17. Задачі, зміст і методика складання проектів відведення земель для несільськогосподарських потреб. Задачі і зміст робочого проекту

Задачі, зміст та процес утворення землекористувань не с/г призначення. Складові частини проекту відведення земель для не с/г потреб. Стадійність проектів. Класифікація робочих проектів. Науково-методичне положення робочих проектів. Принципи робочого проектування. Стадійність і класифікація робочих проектів. Послідовність розробки і складові частини робочого проектування.

Тема 18. Просторові плани розвитку громад – суть, задачі і зміст

Суть просторового планування. Просторові плани розвитку громад. Законодавчо-нормативна база, задачі і зміст розробки просторових планів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Усьо-го	у тому числі				Усьо-го	у тому числі			
		л	п/с	лаб.	с.р.		л	п/с	лаб.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовний модуль 1. Основи землекористування в Україні										
Тема 1. Методологічні основи землеустрою	4	2				2				
Тема 2. Землепорядкування як метод управління земельними ресурсами	6	2	2			2				
Тема 3. Види робіт із землеустрою	10	2	2			6				
Тема 4. Земельний фонд України	10	2	2			6				
Тема 5. Система землекористування і землепорядкування	6	2				4				
Тема 6. Права на землю	8	2	2			4				
Тема 7. Властивості землі, які враховують при землеустрої	8	2	2			4				
Тема 8. Планування і організація раціонального використання земель у системі землеустрою. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою.	10	2	2			6				
Разом за змістовим модулем 1	62	16	12			34				
Змістовний модуль 2. Землеустрій і землепорядне проектування										
Тема 9. Правові основи землеустрою і землепорядного проектування	4	2				2				
Тема 10. Складання схем землеустрою та розроблення техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень	4	2				2				
Тема 11. Теоретичні основи впорядкування сільськогосподарської території	4	2				2				
Тема 12. Організація угідь і система їх використання	4	2				2				
Тема 13. Задачі, зміст і методичні питання проектування системи сівозмін	10	4	2			4				
Тема 14. Заходи щодо відтворення родючості ґрунтів та охорони земель	4	2				2				
Тема 15. Економічна і екологічна ефективність проектів внутрігосподарського землепорядкування	8	2	2			4				

Тема 16. Поняття, задачі і зміст міжгосподарського землепорядкування	4	2			2				
Тема 17. Задачі, зміст і методика складання проектів відведення земель для несільськогосподарських потреб. Задачі і зміст робочого проекту.	8	2	2		4				
Тема 18. Просторові плани розвитку громад – суть, задачі і зміст	8	4	2		2				
Разом за змістовим модулем 2	58	24	8		26				
ІНДЗ*									
Усього годин	120	40	20		60				

* – за наявності

5. Теми семінарських занять

Не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д/ф, з/ф
1	Землепорядкування - метод управління земельними ресурсами	2, -
2	Види робіт із землеустрою (практичний кейс)	2, -
3	Земельний фонд України, порівняльний аналіз між регіонами та світовими показниками	2, -
4	Права на землю	2,-
5	Властивості землі, які враховують при землеустрої	2,-
6	Планування і організація раціонального використання земель у системі землеустрою. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою.	2,-
7	Проектування системи сівозмін	2, -
8	Економічна і екологічна ефективність проектів внутрігосподарського землепорядкування	2, -
9	Складання проектів відведення земель для несільськогосподарських потреб. Задачі і зміст робочого проекту	2,-
10	Просторовий план розвитку громад (практичний кейс)	2, -

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин, д/ф, з/ф
1	Історія розвитку землеустрою. Розвиток землеустрою в Україні.	2, -
2	Організаційна структура управління земельними ресурсами України.	2, -
3	Види землепорядних розробок (схеми, проекти, робочі проекти). Види документації із землеустрою. Стадії землепорядного	6, -

	процесу. Територіальний, внутрігосподарський та зокремлених землеустрій.	
4	Особливості земельних ресурсів у порівнянні з іншими засобами виробництва. Структура земельного фонду України. Категорії земель. Цільове призначення (функціональне використання) земель. Класифікація угідь. Земельний фонд України у складі світових земельних ресурсів та сучасний стан його використання.	6, -
5	Трансформація земельних відносин і удосконалення системи землекористування. Взаємозалежність ефективної системи землекористування від розвитку землевпорядкування. Стале і еколого-безпечне землекористування.	4, -
6	Формування земельної ділянки як об'єкта прав. Суб'єкти права власності на землю. Право користування землею. Права та обов'язки власників та землекористувачів. Право земельного сервітуту. Обмеження прав на землю. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.	4, -
7	Властивості землі, які враховують при землеустрої. Просторові і рельєфні умови землі. Ґрунтовий і природний рослинний покрив. Кліматичні, гідрогеологічні та гідрографічні умови.	4, -
8	Загальнодержавні та регіональні програми використання та охорони земель. Природно-сільськогосподарське, еколого-економічне і ерозійне районування земель. Зонування територій. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою.	6, -
9	Правові основи землеустрою. Правові аспекти землевпорядного проектування.	2, -
10	Складання схем землеустрою та розроблення техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень.	2, -
11	Поняття про організацію та впорядкування території. Центри – елементи впорядкування с/г території. Лінійні елементи впорядкування с/г території. Площинні елементи впорядкування с/г території.	2, -
12	Завдання і зміст організації угідь. Проектування заходів поліпшення земель. Проектування складу і співвідношення угідь. Обґрунтування системи використання угідь.	2, -
13	Задачі і зміст впорядкування території сівозмін. Розміщення полів сівозмін і робочих ділянок. Загальні вимоги до проектування полів сівозмін.	4, -
14	Заходи щодо відтворення родючості ґрунтів та охорони земель. Протиерозійні заходи. Землювання малопродуктивних земель. Рекультивация порушених земель. Консервація земель.	2, -
15	Економічна і екологічна ефективність проектів внутрігосподарського землевпорядкування. Показники ефективності проектних рішень. Суть і принципи оцінки економічної ефективності. Розрахунок показників економічної ефективності проектів (вартість валової продукції, витрати, доходи). Суть і принципи оцінки екологічної ефективності. Розрахунок показників екологічної ефективності проектів (коефіцієнт ефективності проектів внутрігосподарського землеустрою екологічної стабільності, коефіцієнт антропогенного навантаження).	4, -
16	Задачі і зміст міжгосподарського землевпорядкування. Принципи формування землеволодінь (землекористувань). Особливості та	2, -

	порядок формування землеволодінь (землекористувань). Впорядкування існуючих землеволодінь (землекористувань).	
17	Задачі, зміст та процес утворення землекористувань не с/г призначення. Складові частини проекту відведення земель для не с/г потреб. Стадійність проектів. Класифікація робочих проектів. Науково-методичне положення робочих проектів. Принципи робочого проектування. Стадійність і класифікація робочих проектів. Послідовність розробки і складові частини робочого проектування.	4, -
18	Просторові плани розвитку громад. Законодавчо-нормативна база, задачі і зміст розробки просторових планів.	2, -
	Разом	60, -

До самостійної роботи відноситься (на вибір викладача):

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
  - [2] – написання рефератів, есе;
  - [3] – індивідуальне навчально-дослідне завдання;
  - [4] – курсова робота тощо
- (п.2.8. Положення про освітній процес в ОНУ)

9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, порівняльно-географічний, проблемного викладення та частково-пошуково-дослідницький. Використання матеріалів природно- і ґрунтово-географічних досліджень та порівняльно-географічного аналізу.

Лекції із застосуванням наочних засобів, презентації, завдання для практичних занять та самостійної роботи, опрацювання нового матеріалу, в т.ч. із застосуванням інтернет-ресурсів.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Поточний і періодичний контроль (усне опитування, тестування), оцінка виконання практичних та самостійних завдань, підсумковий контроль (тестування, усне опитування).

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

	та відомостями.	
Добре	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно вирішив більшість практичних завдань; має стійкі навички виконання завдання
Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину розрахункових/тестових завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вмє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані вміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Поняття про землевпорядкування (предмет, об'єкт, основні задачі).
2. Методи та принципи землеустрою.
3. Історія розвитку землеустрою. Розвиток землеустрою в Україні.
4. Принципи державного регулювання земельних відносин.
5. Організаційна структура управління земельними ресурсами України.
6. Види, призначення та зміст робіт із землеустрою.
7. Види землевпорядних розробок (схеми, проекти, робочі проекти).
8. Види документації із землеустрою.
9. Стадії землевпорядного процесу.
10. Територіальний, внутрігосподарський та зокремлений землеустрій.
11. Особливості земельних ресурсів у порівнянні з іншими засобами виробництва.
12. Структура земельного фонду України.
13. Категорії земель.

14. Цільове призначення (функціональне використання) земель.
15. Класифікація угідь.
16. Земельний фонд України у складі світових земельних ресурсів та сучасний стан його використання.
17. Поняття про землекористування.
18. Стале і еколого-безпечне землекористування.
19. Трансформація земельних відносин і удосконалення системи землекористування.
20. Взаємозалежність ефективної системи землекористування від розвитку землевпорядкування.
21. Право власності на землю.
22. Формування земельної ділянки як об'єкта прав.
23. Суб'єкти права власності на землю.
24. Право користування землею.
25. Права та обов'язки власників та землекористувачів.
26. Право земельного сервітуту.
27. Обмеження прав на землю.
28. Набуття права на землю громадянами та юридичними особами.
29. Властивості землі, які враховують при землеустрої.
30. Просторові і рельєфні умови землі.
31. Ґрунтовий і природний рослинний покрив як елементи земельної ділянки.
32. Кліматичні, гідрогеологічні та гідрографічні умови, що впливають на землеустрій.
33. Загальнодержавні та регіональні програми використання та охорони земель.
34. Природно-сільськогосподарське, еколого-економічне і ерозійне районування земель.
35. Зонування територій.
36. Земельно-кадастрова інформація як основа землеустрою.
37. Правові основи землеустрою.
38. Правові аспекти землевпорядного проектування.
39. Вивчення стану земель АТУ.
40. Складання схем землеустрою району.
41. Техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель.
42. Поняття про організацію та впорядкування с/г території.
43. Центри – елементи впорядкування с/г території.
44. Лінійні елементи впорядкування с/г території.
45. Площинні елементи впорядкування с/г території.
46. Завдання і зміст організації угідь.
47. Проектування заходів поліпшення земель.
48. Проектування складу і співвідношення угідь.
49. Обґрунтування системи використання угідь.
50. Задачі, зміст проектування системи сівозмін.
51. Методичні питання проектування системи сівозмін.
52. Задачі і зміст впорядкування території сівозмін.
53. Розміщення полів сівозмін і робочих ділянок.
54. Загальні вимоги до проектування полів сівозмін.
55. Заходи щодо відтворення родючості ґрунтів та охорони земель. Протиерозійні заходи.
56. Землювання малопродуктивних земель. Рекультивація порушених земель. Консервація земель.
57. Проекти внутрігосподарського землевпорядкування. Показники ефективності проектних рішень. Суть і принципи оцінки економічної ефективності.
58. Розрахунок показників економічної ефективності проектів (вартість валової продукції, витрати, доходи).
59. Суть і принципи оцінки екологічної ефективності проектів внутрігосподарського землевпорядкування.

60. Розрахунок показників екологічної ефективності проектів (коефіцієнт ефективності проектів внутрігосподарського землеустрою екологічної стабільності, коефіцієнт антропогенного навантаження).
61. Суть міжгосподарського землевпорядкування. Задачі і зміст міжгосподарського землевпорядкування.
62. Принципи формування землеволодінь (землекористувань). Особливості та порядок формування землеволодінь (землекористувань).
63. Впорядкування існуючих землеволодінь (землекористувань).
64. Задачі, зміст та процес утворення землекористувань не с/г призначення. Складові частини проекту відведення земель для не с/г потреб. Стадійність проектів.
65. Класифікація робочих проектів. Науково-методичне положення робочих проектів.
66. Принципи робочого проектування. Стадійність і класифікація робочих проектів. Послідовність розробки і складові частини робочого проектування.
67. Суть просторового планування. Просторові плани розвитку громад.
68. Нормативна база, задачі і зміст розробки просторових планів.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Для існу

Поточний контроль і оцінювання виконання практичних робіт і самостійної роботи здобувачів*	Періодичний контроль 1 (ЗМ1)	Періодичний контроль 2 (ЗМ2)	Підсумковий контроль	Сума балів
10+20+10=40	15	15	30	100

*Поточне тестування та самостійна робота						Сума (в балах) за поточне оцінювання і самостійну роботу
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		СРС		
T1-8	Практичні роботи (1-6)	T9-18	Практичні роботи (7-10)	ЗМ1	ЗМ2	40
4	12	6	8	5	5	

T1, T2 ... T18 – теми змістового модуля.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C	задовільно	
70-74	D		
60-69	E	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
35-59	FX		
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13.Методичне забезпечення

1. Силабус навчальної дисципліни.
2. Конспекти лекцій та плани практичних занять.
3. Методичні матеріали до проведення практичних занять та виконання завдань.
4. Підручники і навчальні посібники.
5. Питання для поточного контролю і тестові завдання.
6. Питання і завдання для самостійної роботи.
7. Презентації, блок-схеми, графіки та інші ілюстративно-демонстраційні засоби навчання.

14. Рекомендована література

Основна

1. Барвінський А.В., Тихенко Р.В. Технології відтворення продуктивності земель: навчальний посібник. Київ: Медінформ, 2017. 762 с.
2. Богіра М.С., Ярмолюк В.І. Землевпорядне проектування. Київ: Агроосвіта, 2011. 440 с.
3. Довідник із землеустрою / За ред. Новаковського Л.Я. 4-те вид., перероб. і доп. Київ: Аграрна наука, 2015. 492 с.
4. Дорош О.С., Бутенко Є.В., Купріянич І.П. Застосування даних дистанційного зондування землі при вирішенні проблем управління землями сільськогосподарського призначення: монографія. К.: Медінформ, 2015. 258 с.
5. Дорош Й.М., Дорош О.С. Формування обмежень та обтяжень у землекористуванні: навчальний посібник. Херсон: Грінв Д.С., 2017. 650 с.
6. Сохнич А.Я., Богіра М.С., Яременко Ю.І., Стойко Н.Є. Державний контроль за використанням земель. Підручник. Львів: ГАЛИЧ-ПРЕС, 2018. 240 с.
7. Третяк А.М., Другак В.М., Колганова І.Г. Землевпорядне проектування: впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань та їх угідь. К.: ЦЗРУ, 2007. 246 с.
8. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: Монографія. Херсон, 2013. 650 с.
9. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. посібник. К.: ТОВ «ЦЗРУ», 2008. 576 с.
10. Третяк А.М., Будзак О.С., Третяк В.М., Дорош О.С., Будзак В.М., Юречко Ю.О. Екологія землекористування: навчальний посібник. Київ: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 178с.

Додаткова

1. Богіра М.С., Ярмолюк В.І. Землевпорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій: навч. посібн. Львів: ЛНАУ, 2010. 334 с.
2. Горлачук В.В., Песчанська І.М., Скороходов В.А. Земельний менеджмент: навчальний посібник К.: Професіонал, 2006. 192 с.
3. Горлачук В.В., В'юн В.Г., Песчанська І.М., Сохнич А.Я. Управління земельними ресурсами: Підручник. Львів, «Магнолія 2006», 2007. 443 с.
4. Дегтяренко Ю.Ф., Лихогруд М.Г., Манцевич Ю.М., Палеха Ю.М. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні: Навчальний посібник. К.: Профі, 2007. 624с.
5. Землекористування: еколого-економічні проблеми, конфлікти, планування: навчальний посібник [І.П. Соловій, О.Т. Іванишин, В.В. Лавний, Ю.І. Турчин, О.Г. Часковський]. Львів: Афіша, 2005. 400 с.
6. Казьмір П.Г. Протиерозійна організація території сівозмін: навч. посібн. Львів, 2007. 128с.
7. Канащ О.П., Добряк Д.С., Розумний І.А. Класифікація та екологобезпечне використання сільськогосподарських угідь. К.: Урожай, 2001. 308 с.
8. Кривов В.М. Екологічно-безпечне землекористування Лісостепу України: проблеми охорони ґрунтів. Вид. 2-ге, доповн. К.: Урожай, 2008. 304 с.

9. Методичні рекомендації щодо оптимального співвідношення сільськогосподарських культур у сівознах різних ґрунтово-кліматичних зон України [за ред. М.Д. Безуглого і А.С. Заришняка]. К.: Мінагрополітики України, 2008. 43 с.
10. Новаковський Л.Я., Третяк А.М., Добряк Д.С. Землевпорядкування і землеустрій в Україні. К.: Урожай, 2001. 138 с.
11. Новаторов О.С. Економіка землегосподарювання: теорія, методологія [за ред. Б.М. Данилишина]. К.: РВПС України НАН України, ТОВ ДКС центр, 2009. 628 с.
12. Панас Р.М. Рекультивация земель: навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000, 2007. 224 с.
13. Панас Р.М. Раціональне використання та охорона земель: навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000, 2008. 352 с.
14. Паньків З.П. Земельні ресурси: навчальний посібник. Л. : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 272 с.
15. Пастернак В.І., Флекей З.П. Землевпорядне проектування: упорядкування території багаторічних плодоягідних насаджень: навчальний посібник. Львів: Львівський державний аграрний університет, 2004. 120 с.
16. Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я. та ін. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навч.посібник. За заг ред. М.Г. Ступеня. Львів: „Новий Світ-200”, 2006. 336 с.
17. Ступень М.Г., Гулько Р.Й., Микула О.Я., Шпик Н.Р. Кадастр населених пунктів: Підручник. Львів”Новий світ-2000”, 2004. 392 с.
18. Ступень М.Г., Добрянський І.М., Микула О.Я., Шпик Н.Р. Містобудівний кадастр: Навч.посібник.- Львів: ЛДАУ, 2003.224 с.
19. Тимчасові методичні рекомендації щодо формування землеволодінь і землекористувань недержавних сільськогосподарських підприємств в процесі реструктуризації існуючих господарств. К., 1999. 98 с.
20. Тимчасові методичні рекомендації щодо складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівознами та впорядкування угідь. Держкомзем України, ДП «Головний інститут землеустрою». К., 2010. 60 с.
21. Третяк А.М. Економіка землекористування та землевпорядкування: навч. посібник. К. : ЦЗРУ, 2004. 542 с.
22. Третяк А.М., Дорош О.С. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2006. 360 с.
23. Ярмолюк В.Я. Землевпорядне проектування, Упорядкування території кормових угідь: навч. посібн. / Ярмолюк В.Я. – Львів, 2006. – 128 с.

Електронні інформаційні ресурси

- Сайт Верховної Ради України (закони, кодекси та ін.). Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
1. Водний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
  2. Земельний кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
  3. Лісовий кодекс України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
  4. Положення про моніторинг земель: Постанова КМУ від 20.08.1993 р. № 661. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-93-%D0%BF#Text>
  5. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>
  6. Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 27 лют. 2002 р. № 88. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02#Text>
  7. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15>.

8. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-1>
9. Про охорону земель: Закон України від 27.06.2015 № 962-15. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.
10. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
11. Про порядок консервації земель. Наказ Держкомзему України 17.10.2002 N 175. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0117-03>
12. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року No 722/2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

Інші електронні інформаційні ресурси

- Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Режим доступу: <http://land.gov.ua/>.
- Моніторинг земельних відносин в Україні. Режим доступу: <https://land.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/monitoring.pdf>
- Національний науковий центр "Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського" НААН України. Режим доступу: <http://www.issar.com.ua/>.
- Національний атлас України. Режим доступу: <http://www.wbc.org.ua/atlas/>.
- Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. Режим доступу: <http://www.lib.onu.edu.ua/>.